

OSLO TINGRETT

BESLUTNING

Avsagt: 29.06.2023 i Oslo tingrett,
Sak nr.: 22-185937TVI-TOSL/07
Dommer: Tingrettsdommer Steinar Backe
Saken gjelder: Beslutning om kumulasjon

Espira Rambjøra AS	Advokat Morten Steenstrup
Holmsåsen Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Skytterbanen Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Gåserud AS	Advokat Morten Steenstrup
Vestliskaret Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Brødfabrikken Fus Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Morten Steenstrup
Bakkefaret Fus Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Morten Steenstrup
Espira Steinsviken AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Torsbergskogen AS	Advokat Morten Steenstrup
Kværnerbyen Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Lillohagen Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Marienfyrd AS	Advokat Morten Steenstrup
Bragernes Strand Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Morten Steenstrup
Eventyrliia Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Grefsen AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Asperud Fus Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Morten Steenstrup
Fernanda Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Drafnkollen Fus Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Morten Steenstrup
Vassenga Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup

Espira Helldalsåsen AS	Advokat Morten Steenstrup
Baglerbyen Fus Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson,
	Advokat Morten Steenstrup
Håkonshella Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Kniveåsen AS	Advokat Morten Steenstrup
Eitillstad Fus Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson,
	Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Festeråsen Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Vannverksdammen AS	Advokat Morten Steenstrup
Sjølyst Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Grefsenlyst Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Torshovdalen AS	Advokat Morten Steenstrup
Kulturparken Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Senterbarnehagen Fus AS	Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Rollandslia Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Ulsetskogen AS	Advokat Morten Steenstrup
Ringnes Park Fus Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson,
	Advokat Therese Linnea Kristiansen,
	Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Tomms Hytter AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Grønnestølen AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Eventyrskogen barnehager	Advokat Nils-Henrik Pettersson,
	Advokat Morten Steenstrup
Tomm Murstad Friluftsbarnhage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Spirea AS	Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Voksentoppen Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Solknatten AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Muruvik Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Smedbakken Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Snippen Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Sinsen Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Gartnerløkka barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson,
	Advokat Morten Steenstrup,
	Advokatfullmektig Saida Roshni Begum
Nordpolen Fus Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup
Espira Rå AS	Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Aker Brygge Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson,
	Advokat Therese Linnea Kristiansen,
	Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Enga Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson,
	Advokat Therese Linnea Kristiansen,
	Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Eventyrstua Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson,
	Advokat Therese Linnea Kristiansen,
	Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Fagerholt Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson,
	Advokat Therese Linnea Kristiansen,
	Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Gaustadskogen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson,
	Advokat Therese Linnea Kristiansen,

Norlandia Kanonen Barnehage AS	Advokat Morten Steenstrup Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Lysejordet Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Lysejordet Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Myrertoppen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Skistua Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Sørhellinga Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Tjuvholmen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Valhall Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Voksenkollen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Capella Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Bekkevollen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Skyttelveien Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Solbergelva Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Norlandia Solbergmoen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Allestadhaugen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Breistein Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Brøndalen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson,

Kidsa Christinegård Barnehage AS	Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Eidsvåg Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Erleveien Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Festtangen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Haukedalen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Hylkje Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Inndalen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Kokstad Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Ladegården Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Løvåsbakken Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Midtbygda Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Myrdal Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Nyhavn Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Olsvikfjellet Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Ospeli Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Øvre Sædal Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup

Kidsa Øvsttun Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Øyrane Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Sandgotna Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Slettebakken Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Sølvberget Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Tertitten Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Toppemyr Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Vågedalen Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup
Kidsa Varden Barnehage AS	Advokat Nils-Henrik Pettersson, Advokat Therese Linnea Kristiansen, Advokat Morten Steenstrup

mot

Malvik kommune v/ordføreren Staten v/ Kunnskapsdepartementet	Advokat Berit Svensli Solseth Advokat Helge Røstum, Advokatfullmektig Sverre-Mangor Innjord
Bergen kommune v/ordføreren v/Byrådsavdelingen for barnehage, skole og idrett	Advokat Henriette Heramb Nilsson Støren Tøssebro
Oslo Kommune v/ordføreren v/Byrådsavdelingen for oppvekst og kunnskap	Advokat Inger Skeimo, Advokat Suzanne Bjørbak Jones
Drammen kommune v/ordføreren	Advokat Anne Dalheim Jacobsen, Advokat Ida Kristine Berg-Johnsen

BESLUTNING

Hovedsaken gjelder et søksmål fra i underkant av 100 private barnehager mot staten og fire kommuner. Denne avgjørelsen gjelder spørsmålet om staten og de saksøkte kommunene kan «saksøkes i én sak», såkalt subjektiv kumulasjon, jf. tvisteloven § 15-2 første ledd.

Kort bakgrunn

Den 21. desember 2022 tok 51 selskaper, som alle drev barnehagedrift, ut søksmål mot staten v/ Kunnskapsdepartementet samt kommunene Oslo, Malvik, Bergen og Drammen. Enkelte av saksøkerselskapene drev flere barnehager i samme rettssubjekt. På grunn av endringer av det regulatoriske rammeverket for barnehagedrift har disse omorganisert virksomheten, slik at hvert aksjeselskap nå driver kun én barnehage. Saksøkersiden består derfor nå av 95 selskaper. Retten legger til grunn at disse driver barnehager i de fire saksøkte kommunene.

Barnehagene anfører at forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager (FOR-2015-10-09-1166, heretter omtalt som forskriften) er ugyldig. Videre anfører barnehagene at enkeltvedtakene om tilskudd, fattet av de saksøkte kommunene i medhold av forskriften for årene 2020 til 2022, er ugyldige. I begge tilfeller har barnehagene vist til ulike, selvstendige grunnlag for ugyldighet. Barnehagene har også lagt ned påstand om fastsettelse av erstatningsansvar overfor både staten og kommunene.

Påstanden slik den lyder etter saksøkernes prosesskriv av 30. desember 2022 og 27. januar 2023, er slik:

I tvisten med staten:

1. Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager er ugyldig.
2. Staten v/ Kunnskapsdepartementet er erstatningsansvarlig for det tap saksøkerne lider på grunn av at vedtakene er ugyldige.
3. Staten v/ Kunnskapsdepartementet dømmes til å erstatte saksøkernes sakskostnader for tingretten.

I tvisten med Oslo kommune:

1. Oslo kommunes vedtak om tilskudd til saksøker nr. 1-27, Norlandia Aker Brygge barnehage AS, org.nr. 930 202 150, Norlandia Enga barnehage AS, org.nr. 930 202 894, Norlandia Eventyrstua barnehage AS, org.nr. 930 202 959, Norlandia Fagerholt barnehage AS, org.nr.930 204 129, Norlandia Gaustadskogen barnehage AS, org.nr. 930 207 632, Norlandia Kanonen barnehage AS, org.nr. 930 203 939, Norlandia Lysejordet barnehage AS, org.nr. 930 207 578, Norlandia Myrertoppen barnehage AS, org.nr. 930 205 966, Norlandia Skistua barnehage AS, org.nr. 930 203 297, Norlandia Sørhellinga barnehage AS, org.nr. 830 202 862, Norlandia Tjuvholmen barnehage AS, org.nr. 930 202 169, Norlandia Valhall barnehage AS,

org.nr. 930 202 126, og Norlandia Voksenkollen friluftsbarnhage AS, org.nr. 930 202 142, for 2020, 2021 og 2022 er ugyldige.

2. Oslo kommune er erstatningsansvarlig for det tap saksøker nr. 1-27 og Norlandia Aker Brygge barnehage AS, org.nr. 930 202 150, Norlandia Enga barnehage AS, org.nr. 930 202 894, Norlandia Eventyrstua barnehage AS, org.nr. 930 202 959, Norlandia Fagerholt barnehage AS, org.nr.930 204 129, Norlandia Gaustadskogen barnehage AS, org.nr. 930 207 632, Norlandia Kanonen barnehage AS, org.nr. 930 203 939, Norlandia Lysejordet barnehage AS, org.nr. 930 207 578, Norlandia Myrertoppen barnehage AS, org.nr. 930 205 966, Norlandia Skistua barnehage AS, org.nr. 930 203 297, Norlandia Sørhellinga barnehage AS, org.nr. 830 202 862, Norlandia Tjuvholmen barnehage AS, org.nr. 930 202 169, Norlandia Valhall barnehage AS, org.nr. 930 202 126, og Norlandia Voksenkollen friluftsbarnhage AS, org.nr. 930 202 142, lider på grunn av at vedtakene er ugyldige.
3. Oslo kommune dømmes til å erstatte saksøker nr. 1-27 og Norlandia Aker Brygge barnehage AS, org.nr. 930 202 150, Norlandia Enga barnehage AS, org.nr. 930 202 894, Norlandia Eventyrstua barnehage AS, org.nr. 930 202 959, Norlandia Fagerholt barnehage AS, org.nr.930 204 129, Norlandia Gaustadskogen barnehage AS, org.nr. 930 207 632, Norlandia Kanonen barnehage AS, org.nr. 930 203 939, Norlandia Lysejordet barnehage AS, org.nr. 930 207 578, Norlandia Myrertoppen barnehage AS, org.nr. 930 205 966, Norlandia Skistua barnehage AS, org.nr. 930 203 297, Norlandia Sørhellinga barnehage AS, org.nr. 830 202 862, Norlandia Tjuvholmen barnehage AS, org.nr. 930 202 169, Norlandia Valhall barnehage AS, org.nr. 930 202 126, og Norlandia Voksenkollen friluftsbarnhage AS, org.nr. 930 202 142, sakskostnader for tingretten

I tvisten med Bergen kommune:

1. Bergen kommunes vedtak om tilskudd til saksøker nr. 28-38, Kidsa Allestadhaugen AS, org.nr. 930 208 566, Kidsa Breistein AS, org.nr. 830 206 752, Kidsa Brønn dalen AS, org.nr. 930 203 483, Kidsa Christinegård AS, org.nr. 930 203 718, Kidsa Eidsvåg AS, org.nr. 930 206 822, Kidsa Erleveien AS, org.nr. 930 205 281, Kidsa Festtangen AS, org.nr. 930 203 947, Kidsa Haukedalen AS, org.nr. 930 205 184, Kidsa Hylkje AS, org.nr. 930 206 830, Kidsa Inndalen AS, org.nr. 930 206 954, Kidsa Kokstad AS, org.nr. 930 205 508, Kidsa Ladegården friluftsbarnhage AS, org.nr. 930 205 583, Kidsa Løvåsbakken AS, org.nr. 930 203 807, Kidsa Midtbygda AS, org.nr. 830 203 842, Kidsa Myrdal AS, org.nr. 930 206 792, Kidsa Nyhavn AS, org.nr. 930 203 882, Kidsa Olsvikfjellet AS, org.nr. 930 206 865, Kidsa Ospeli AS, org.nr. 930 205 036, Kidsa Øvre Sædal Friluftsbarnhage AS, org.nr. 930 206 660, Kidsa Øvsttun AS, org.nr. 830 206 442, Kidsa Øyrane AS, org.nr. 930 206 431, Kidsa Sandgotna AS, org.nr. 930 204 749, Kidsa Slettebakken AS, org.nr. 930 204 889, Kidsa Sølvberget AS, org.nr. 930 203 696, Kidsa Tertitten

AS, org.nr. 930 204 765, Kidsa Toppemyr AS, org.nr. 930 206 709, Kidsa Vågedalen AS, org. nr. 930 204 552, Kidsa Varden AS, org.nr. 930 206 652, og Norlandia Capella barnehage AS, org.nr. 930 202 614, for 2020, 2021 og 2022 er ugyldige.

2. Bergen kommune er erstatningsansvarlig for det tap saksøker nr. 28-38, Kidsa Allestadhaugen AS, org.nr. 930 208 566, Kidsa Breistein AS, org.nr. 830 206 752, Kidsa Brønndalen AS, org.nr. 930 203 483, Kidsa Christinegård AS, org.nr. 930 203 718, Kidsa Eidsvåg AS, org.nr. 930 206 822, Kidsa Erleveien AS, org.nr. 930 205 281, Kidsa Festtangen AS, org.nr. 930 203 947, Kidsa Haukedalen AS, org.nr. 930 205 184, Kidsa Hylkje AS, org.nr. 930 206 830, Kidsa Inndalen AS, org.nr. 930 206 954, Kidsa Kokstad AS, org.nr. 930 205 508, Kidsa Ladegården friluftsbarnhage AS, org.nr. 930 205 583, Kidsa Løvåsbakken AS, org.nr. 930 203 807, Kidsa Midtbygda AS, org.nr. 830 203 842, Kidsa Myrdal AS, org.nr. 930 206 792, Kidsa Nyhavn AS, org.nr. 930 203 882, Kidsa Olsvikfjellet AS, org.nr. 930 206 865, Kidsa Ospeli AS, org.nr. 930 205 036, Kidsa Øvre Sædal Friluftsbarnhage AS, org.nr. 930 206 660, Kidsa Øvsttun AS, org.nr. 830 206 442, Kidsa Øyrane AS, org.nr. 930 206 431, Kidsa Sandgotna AS, org.nr. 930 204 749, Kidsa Slettebakken AS, org.nr. 930 204 889, Kidsa Sølvberget AS, org.nr. 930 203 696, Kidsa Tertitten AS, org.nr. 930 204 765, Kidsa Toppemyr AS, org.nr. 930 206 709, Kidsa Vågedalen AS, org. nr. 930 204 552, Kidsa Varden AS, org.nr. 930 206 652, og Norlandia Capella barnehage AS, org.nr. 930 202 614, lider på grunn av at vedtakene er ugyldige.
3. Bergen kommune dømmes til å erstatte saksøker nr. 28-38, Kidsa Allestadhaugen AS, org.nr. 930 208 566, Kidsa Breistein AS, org.nr. 830 206 752, Kidsa Brønndalen AS, org.nr. 930 203 483, Kidsa Christinegård AS, org.nr. 930 203 718, Kidsa Eidsvåg AS, org.nr. 930 206 822, Kidsa Erleveien AS, org.nr. 930 205 281, Kidsa Festtangen AS, org.nr. 930 203 947, Kidsa Haukedalen AS, org.nr. 930 205 184, Kidsa Hylkje AS, org.nr. 930 206 830, Kidsa Inndalen AS, org.nr. 930 206 954, Kidsa Kokstad AS, org.nr. 930 205 508, Kidsa Ladegården friluftsbarnhage AS, org.nr. 930 205 583, Kidsa Løvåsbakken AS, org.nr. 930 203 807, Kidsa Midtbygda AS, org.nr. 830 203 842, Kidsa Myrdal AS, org.nr. 930 206 792, Kidsa Nyhavn AS, org.nr. 930 203 882, Kidsa Olsvikfjellet AS, org.nr. 930 206 865, Kidsa Ospeli AS, org.nr. 930 205 036, Kidsa Øvre Sædal Friluftsbarnhage AS, org.nr. 930 206 660, Kidsa Øvsttun AS, org.nr. 830 206 442, Kidsa Øyrane AS, org.nr. 930 206 431, Kidsa Sandgotna AS, org.nr. 930 204 749, Kidsa Slettebakken AS, org.nr. 930 204 889, Kidsa Sølvberget AS, org.nr. 930 203 696, Kidsa Tertitten AS, org.nr. 930 204 765, Kidsa Toppemyr AS, org.nr. 930 206 709, Kidsa Vågedalen AS, org. nr. 930 204 552, Kidsa Varden AS, org.nr. 930 206 652, og Norlandia Capella barnehage AS, org.nr. 930 202 614, sakskostnader for tingretten.

I tvisten med Drammen kommune:

1. Drammen kommunes vedtak om tilskudd til saksøker nr. 39-46, Norlandia Bekkevollen Sprelloppbarnehage AS org.nr. 930 203 475, Norlandia Skyttelveien barnehage AS org.nr. 930 204 471, Norlandia Solbergelva Sprelloppbarnehage AS org.nr. 930 203 645, og Norlandia Solbergmoen Sprelloppbarnehage AS org.nr. 930 203 386, for 2020, 2021 og 2022 er ugyldige.
2. Drammen kommune er erstatningsansvarlig for det tap saksøker nr. 39- 46, Norlandia Bekkevollen Sprelloppbarnehage AS org.nr. 930 203 475, Norlandia Skyttelveien barnehage AS org.nr. 930 204 471, Norlandia Solbergelva Sprelloppbarnehage AS org.nr. 930 203 645, og Norlandia Solbergmoen Sprelloppbarnehage AS org.nr. 930 203 386, lider på grunn av at vedtakene er ugyldige.
3. Drammen kommune dømmes til å erstatte saksøker nr. 39-46, Norlandia Bekkevollen Sprelloppbarnehage AS org.nr. 930 203 475, Norlandia Skyttelveien barnehage AS org.nr. 930 204 471, Norlandia Solbergelva Sprelloppbarnehage AS org.nr. 930 203 645, og Norlandia Solbergmoen Sprelloppbarnehage AS org.nr. 930 203 386, sakskostnader for tingretten.

I tvisten med Malvik kommune:

1. Malvik kommunes vedtak om tilskudd til saksøker nr. 47-48 for 2020, 2021 og 2022 er ugyldige.
2. Malvik kommune er erstatningsansvarlig for det tap saksøker nr. 47-48 lider på grunn av at vedtakene er ugyldige.
3. Malvik kommune dømmes til å erstatte saksøker nr. 47-48 sakskostnader for tingretten.

I stevningen begjærte saksøkerne kravene mot de fem saksøkte behandlet i samme sak. De saksøkte har motsatt seg dette, og retten må ta stilling til hvorvidt kravene mot de fem saksøkte skal behandles i samme sak.

Saksøkernes anførsler

Det er fem saksøkte i saken. Det fremgår av tvisteloven § 15-2 første ledd at flere parter kan saksøkes i én sak dersom vilkårene i tvisteloven § 15-1 første ledd bokstav a til c er oppfylt, og ingen av partene har innsigelser, eller det er så nær sammenheng mellom kravene at de bør behandles i samme sak.

Vilkårene i tvisteloven § 15-1 første ledd bokstav a til c er oppfylt. Bestemmelsen i § 15-2 er en rettighetsbestemmelse. Dersom vilkårene i § 15-2 er oppfylt, har man krav på

forening. Spørsmålet når det gjelder forening i denne saken, er om det rettslige og faktiske grunnlaget for søksmålene er det samme eller vesentlig likeartet, og, hvis svaret på dette er ja, om prosessøkonomiske forhold tilsier forening. I denne saken er det så nær sammenheng mellom kravene at de bør behandles i samme sak. Alle vilkårene i § 15-2 er dermed oppfylt.

Grunnlaget for søksmålet mot staten er at forskriften er ugyldig fordi den er i strid med barnehageloven § 19. Denne bestemmelsen i barnehageloven er tolket og presisert i HR-2021-62, der Høyesterett tar utgangspunkt i at private barnehager skal ha samme finansiering pr. oppholdstime som offentlige barnehager får. Forskriften §§ 3-6 gir systematisk private barnehager for lav kompensasjon. På grunn av forskriftsbestemmelsenes utforming er kompensasjonen til de private barnehagene lavere enn tilsvarende kostnader hos de offentlige, og lavere enn barnehagene har krav på jf. barnehageloven § 19. Driftstilskuddet etter forskriften § 3 fastsetter at tilskuddet skal beregnes basert på to år gamle regnskapstall. Indeksregulering etter forskriftens § 10, såkalt «kommunal deflator», vil ikke alltid kompensere for faktisk endring i pengeverdien frem til tilskuddsvedtaket fattes. Pensjonspålegget etter § 4 utmåles etter sjablong – det medfører at tilskuddet til de private ikke tilsvare kommunenes faktiske kostnad. Det samme gjelder administrasjonspålegget etter forskriftens § 5. Videre er forutsetningene for kapitaltilskuddet etter § 6 feil, og det varierer ikke med beliggenhet. Dette medfører systematisk underfinansiering av barnehagene. I tillegg medfører § 4 om pensjonspåslag at enkeltstående barnehager får høyere påslag enn barnehager i konsern. Dette er et brudd på loven.

Forskriften må uansett sees i sin helhet og i sammenheng med kommunens beregning av driftskostnader. Summen av avvik som vil følge av den beregningsmetoden forskriften fastsetter, vil medføre at lovens vilkår om likebehandling ikke er oppfylt.

For det tilfellet at tingretten kommer til at forskriftens krav om likebehandling er oppfylt, må retten ta stilling til om forskriften, og beregning av de enkelte tilskuddene, er i strid med Grunnloven og EMK P1-1. Differensieringen mellom enkeltstående barnehager og barnehager i konsern er også i strid med EØS-rettslige regler om statsstøtte og fri bevegelse.

Barnehagene gjør gjeldende at de aktuelle tilskuddsvedtakene er ugyldige på to grunnlag: For det første fordi de er fattet med hjemmel i en ugyldig forskrift, og for det andre at de er fattet i strid med forskriften § 3 om beregning av driftstilskudd (når man tolker denne riktig) og barnehageloven § 19. Når det gjelder det første er det faktiske og rettslige grunnlaget for kravene mot hhv. staten og de ulike kommunene helt likt. Når det gjelder det andre vil den konkrete beregningen kunne variere mellom kommunene. Det er imidlertid betydelige likhetstrekk, og flere av saksøkernes innsigelser vil være likeartede. Den foreløpige vurderingen er at de saksøkte kommunene har gjort samme typefeil knyttet

til tilskuddsvedtakene. Hvordan beregningen etter § 3 slår ut, er også relevant i søksmålet mot staten.

Forskriftens øvrige satser etter §§ 4-6 er også i strid med kravet til likebehandling, fordi kommunenes virkelige kostnader er vesentlig høyere enn den kompensasjonen som følger av forskriften. For å underbygge dette vil saksøkerne gjennomgå ikke bare forskningsrapporter som er relevante overfor alle de saksøkte, men også dokumentasjon innhentet fra de saksøkte kommunene. Beregning av administrasjonspåslag og driftstilskudd henger sammen, og er relevant både overfor staten og kommunene.

Prosessøkonomiske forhold taler også med stor styrke for forening. Dersom sakene ikke forenes, vil de samme faktiske og rettslige forhold måtte belyses i fem ulike saker. Dette vil gi 4-5 ganger så høye kostnader som felles behandling.

Saken gjelder altså samme prinsipielle spørsmål for alle kommunenes vedkommende, og det er derfor klart at det er så nær sammenheng mellom kravene at de bør behandles i samme sak. Kravet mot staten om at forskriften er ugyldig henger også klart sammen med kravene som rettes mot kommunene om de konkrete vedtakene om tilskudd. Bevisene må sees i sammenheng. Om ikke sakene forenes vil bevisbildet bli for fragmentert og det vil ikke foreligge et komplett avgjørelsesgrunnlag i den enkelte sak.

Saksøkerne har ikke lagt ned formell påstand i spørsmålet om felles behandling, men mener kravene mot staten og de fire kommunene må behandles i samme sak. Ifølge saksøkerne kan deling etter tvisteloven §16-1 være et alternativ, men det er ikke nødvendig å ta stilling til dette nå.

De saksøktes anførsler

Staten v/ Kunnskapsdepartementet anfører at forskriften er gyldig. Saksøkernes angrep på forskriften er i realiteten et angrep på de ulike enkeltvedtakene som kommunene har fattet. Det vil ikke være riktig å knytte prøvingen av om forskriften er gyldig til hvordan den slår ut i enkelttilfeller eller enkelte år. Staten motsetter seg derfor at sakene forenes. Ingenting er vunnet ved å tillate forening. Kravet mot staten kan fullt ut behandles uavhengig av kravene mot kommunene. Dersom det er nødvendig, kan kommunene stille bevis til rådighet etter reglene i tvisteloven.

Det er ikke slik sammenheng mellom kravene som er fremmet mot de ulike saksøkte at kumulasjon fremstår hensiktsmessig. Søksmålet mot staten reiser spørsmål av en annen faktisk og rettslig karakter enn søksmålene mot kommunene. Kravet mot staten må avgjøres basert på om, og i så fall i hvilken grad, hjemmelsloven og andre overordnede rettsnormer setter grenser for departementets forskriftskompetanse. Dette må avgjøres uavhengig av de konkrete vedtakene som er truffet i medhold av forskriften. Kravene mot kommunen reiser spørsmål om forskriften er anvendt riktig. Dette er altså et annet rettslig

spørsmål, og reiser andre bevisspørsmål (blant annet om hvordan tilskuddene beregnes i de ulike kommunene) enn de spørsmålene som reises i saken mot staten. Saksøkernes anførsel om at de ulike kravene reiser samme faktiske og rettslige spørsmål, er dermed feil.

Selv dersom man legger til grunn at det rettslige og faktiske grunnlaget for søksmålene er de samme, blir det ikke dobbeltbehandling selv om sakene behandles hver for seg. Dersom spørsmålet om forskriftens gyldighet allerede er avgjort i saken mot staten, er det ikke nødvendig behandle de faktiske og rettslige forholdene knyttet til dette spørsmålet på nytt i sakene mot kommunene.

Sterke prosessøkonomiske hensyn taler også mot forening. Forening vil fremtvinge høye og unødvendige advokatkostnader. Dersom saken mot staten behandles for seg, vil man anslagsvis spare mellom 48 og 56 advokattimer pr. rettsdag, fordi kommunenes advokater slipper å delta. Sakene mot kommunene vil også kunne gjennomføres billigere og mer spisset dersom kravet mot staten er avgjort først. En separat behandling er en forutsetning for et håndterlig prosessopplegg. Resultatet av gyldighetsprøvingen kan, slik saksøkerne har lagt opp saken, lede til gyldighet eller ugyldighet i større eller mindre grad, på ulike grunnlag. Dette betyr at kommunene og saksøkerne vil måtte ta hensyn til alle mulige resultater og begrunnelser knyttet til gyldigheten av forskriften når de forbereder den faktiske og rettslige siden av spørsmålet om vedtakenes gyldighet. Dette vil medføre unødvendig ressursbruk og lite konsentrert og spisset argumentasjon. Det harmonerer dårlig med hovedformålene med tvisteloven, jf. § 1-1.

Dersom sakene forenes, må forhandlingene og pådømmelsen deles etter tvisteloven § 16-1, slik at forskriften behandles først. Dette er det sentrale for staten.

Drammen kommune anfører at spørsmålet om gyldigheten av finansieringsforskriften kan avgjøres uavhengig av den rettslige prøvingen av tilskuddsvedtakene fattet av Drammen kommune. Kommunen er uenig i at det er tilstrekkelig faktiske og rettslige likheter i søksmålene mot hhv. staten og kommunene, inkludert innbyrdes mellom kommunene. Uansett begrunner ikke saksøkernes anførsler kumulasjon. Kommunen kan bidra med bevis etter tvisteloven § 26-5, og trenger ikke gjøres til part. Barnehagenes anførsel om at felles behandling er nødvendig for å unngå at bevisbildet blir for fragmentert, er uklar og uansett ikke begrunnet nærmere.

Saksøkerne anfører ikke at det foreligger konkrete feil og mangler ved vedtakene. Avklaring av forskriftens gyldighet først vil kunne bidra til å spisse kravet mot kommunen, blant annet slik at bevisførselen kan avgrenses. Dette gir en mer konsentrert og effektiv saksbehandling og saksavvikling, og er prosessøkonomisk gunstig. Barnehagenes anførsel om at de samme forholdene må behandles i fem separate saker, er uriktig. En forening vil medføre betydelig ressursbruk på prosessfullmektiger, og kommunen slutter seg til statens anslåtte besparelse dersom sakene ikke forenes.

Saken må i alle fall deles etter tvisteloven § 16-1.

Oslo kommune anfører at spørsmålet om gyldigheten av finansieringsforskriften bør behandles først, og slutter seg til statens argumentasjon. Kommunen motsetter seg derfor forening av sakene. Eventuelt kan saken deles slik at spørsmålet om forskriftens gyldighet forhandles om og avgjøres først, mens saken mot kommunen stanses etter tvisteloven § 16-18 første ledd. Det er tungtveiende prosessøkonomiske hensyn som taler for å avgjøre kravet mot staten først. Saksøkerne knytter gyldigheten av kommunens vedtak opp mot gyldigheten av forskriften, og det vil være uhensiktsmessig å behandle gyldigheten av fire ulike kommuners vedtak uten å på forhånd ha avklart om forskriften er gyldig.

Malvik kommune anfører at lovens vilkår for felles behandling ikke er oppfylt, jf. tvisteloven § 15-2 første ledd bokstav b. Det eksisterer ikke et fellesskap i faktiske og rettslige forhold mellom Malvik kommune og de andre saksøkte, jf. NOU 2001: 32 B side 817. Prosessøkonomiske og andre hensyn taler med tyngde for at søksmålet mot Malvik kommune skilles ut til en egen sak som overføres til Trøndelag tingrett, jf. tvisteloven § 4-7 første ledd. Særlig er det relevant at Malvik kun har fattet vedtak overfor to barnehager i søksmålet. Til sammenligning har Drammen fattet månedlige vedtak overfor åtte barnehager. Det vil ta lang tid å gjennomgå dette, dette er helt uvedkomment for Malvik kommune, og behandlingen av en forent sak vil medføre betydelige og uforholdsmessig store kostnader for en liten kommune. Kommunen har et lite administrativt apparat, og har heller ikke egen advokat, og må betale eksterne advokatressurser. Barnehagene har ikke begrunnet hvorfor akkurat Malvik kommune må inkluderes i saken. Kommunen er ikke en «gjennomsnittskommune», og om de hadde vært det, er dette uansett ikke tilstrekkelig til å begrunne felles behandling.

Kommunen har ingen rolle i søksmålet mot staten. Forskriftens gyldighet må vurderes isolert fra de kommunale vedtakene. Kommunen har videre en begrenset rolle i hele sakskomplekset, utover å bidra med bevis. Saken mot Malvik kommune kan spisses dersom den avgjøres etter at kravet mot staten er avgjort. Dette vil bidra til konsentrasjon i saksbehandlingen, og forhindre unødig ressursbruk. Kommunen motsetter seg derfor også forening som begrenser seg til sakene mot kommunene. Dersom forening tillates, må saken uansett deles slik at kravet mot Malvik kommune behandles til sist. Dersom kravet mot staten ikke er avklart på forhånd, vil kommunen måtte ta høyde for ulike ugyldighetsgrunner og alle eventualiteter. Dette er ikke prosessøkonomisk gunstig.

Samlet sett fremstår forening av søksmålet mot Malvik kommune som et ressursløseri som mangler begrunnelse i de juridiske og faktiske sidene av saken og hensynene bak kumulasjonsreglene. For øvrig slutter kommunen seg til statens anførsler knyttet til dette spørsmålet.

Retten må ta stilling til om saken skal forenes, eventuelt deling etter tvisteloven § 16-1, før ytterligere ressurspådrag.

Bergen kommune anfører at enkeltvedtakene sikrer den enkelte private barnehage likeverdig behandling etter barnehageloven § 19, og at dette gjelder også dersom forskriften skulle bli kjent ugyldig. Kommunen bestrider at sakene forenes, og ber om at saken mot Bergen kommune overføres til Hordaland tingrett for videre behandling, jf. tvisteloven § 15-2 fjerde ledd. Kommunen slutter seg til statens og de andre kommunenes syn på spørsmålet om kumulasjon.

De saksøkte kommunene har ikke lagt ned påstander i spørsmålet om kumulasjon, men samtlige motsetter seg at sakene behandles samlet etter tvisteloven § 15-2.

Rettsens vurdering

Innledning og konklusjon

Retten beslutter at sakene mot de fem saksøkte ikke skal behandles samlet, jf. tvisteloven § 15-2 første ledd bokstav b.

Avgjørelsen etter § 15-2 skjer i form av en beslutning, jf. tvisteloven § 19-1 tredje ledd bokstav a. Fordi spørsmålet om kumulasjon mm. har vært undergitt en relativt utførlig behandling fra både partene og retten, både i prosesskriv og planmøte, vil retten i det følgende gi en nærmere begrunnelse for beslutningen om å nekte kumulasjon, samt utforme en formell slutning om dette selv om det ikke er påkrevd etter tvisteloven § 19-6 syvende ledd. Retten setter også frist for begjæring om fortsatt behandling av krav jf. tvisteloven § 15-2 fjerde ledd jf. § 15-1 fjerde ledd.

Rettslig utgangspunkt

Utgangspunktet er at det er vid adgang til å reise sak mot flere saksøkte i samme sak etter tvisteloven § 15-2 første ledd, såkalt kumulasjon. I denne saken er det ikke omtvistet at vilkårene i tvisteloven § 15-1 første ledd bokstav a-c er oppfylt, jf. tvisteloven § 15-2 første ledd bokstav a. Imidlertid har samtlige saksøkte innsigelser til at kravene behandles samlet. Spørsmålet er dermed om «det er så nær sammenheng mellom kravene at de bør behandles i samme sak», jf. tvisteloven § 15-2 første ledd bokstav b.

Det som nærmere ligger i dette er blant annet om det er «slikt fellesskap i faktiske og rettslige forhold at det fremtrer som hensiktsmessig ut fra prosessøkonomiske og andre hensyn» å behandle kravene samlet, jf. NOU 2001: 32 bind B s. 817. Her fremgår det også at avveiningen i grensetilfellene må bli skjønnsmessig.

Den konkrete vurderingen

Retten mener, slik staten også er inne på, at vurderingen av hvorvidt forskriften er ugyldig, og hvorvidt de kommunale vedtakene fattet på grunnlag av forskriften er ugyldige, er vurderinger på ulikt nivå og må løses på ulikt rettslig grunnlag.

Spørsmålet om forskriften er gyldig beror på en vurdering av hvor langt barnehageloven § 19 begrenser departementets forskriftskompetanse, og om forskriften er utformet på en måte som går ut over denne kompetansen. Et subsidiært grunnlag for ugyldighet er, slik retten har oppfattet det, at forskriften griper inn i etablerte rettigheter etter Grunnloven §§ 97 og 105 og EMK P1-1. Dersom retten kommer til at det hefter feil ved forskriften, må retten også ta stilling til konsekvensene av dette – for eksempel om det leder til hel eller delvis ugyldighet. Retten oppfatter at uenigheten i saken mellom staten og barnehagene, reelt sett, er av primært rettslig karakter.

Et sentralt aspekt ved prøving av forskriften er dermed innholdet i barnehageloven § 19. Dette er også et sentralt – men ikke det eneste – vurderingstema når det gjelder spørsmålet om hvorvidt kommunenes enkeltvedtak er gyldige. Retten mener uansett at selv om man ser forskriften «i sin helhet», slik saksøker anfører at man må, og i sammenheng med hvordan kommunen utfører de beregningene som forskriften gir anvisning på, herunder «summen av avvik» som kan oppstå, så er det snakk om prinsipielt sett ulike rettslige vurderingstemaer i sakene mot hhv. staten og kommunene.

Spørsmålet om gyldigheten av enkeltvedtakene bygger prinsipalt på at forskriften er ugyldig, og at vedtakene fattet på grunnlag av forskriften dermed også ugyldige.

Forskriftens ugyldighet er en betingelse for vedtakenes ugyldighet, og dermed et annet rettslig spørsmål enn spørsmålet om vedtakene er ugyldige. De anførte grunnlagene – og rettslige betingelsene – for ugyldighet for hhv. forskriften og vedtakene, er ulike.

Bergen kommune anfører at enkeltvedtakene kan være gyldige, også dersom forskriften er ugyldig. Retten legger til grunn at den må ta stilling til dette for det enkelte vedtak. I vurderingen av dette vil retten antakelig langt på vei måtte vurdere det rettslige innholdet i barnehageloven § 19, slik at det kan være et vesentlig overlapp med det retten må vurdere når den vurderer forskriften. Imidlertid gjelder dette bare en del av den vurderingen retten må gjøre. Hvorvidt et vedtak som er fattet i tråd med en ugyldig forskrift allikevel vil kunne være gyldig, reiser etter rettens syn også en rekke andre rettslige spørsmål som ikke angår staten og forskriften. I tillegg vil dette antakelig medføre behov for omfattende bevisføring.

Retten viser også til at barnehagene, som et selvstendig påstandsgrunnlag, har anført at vedtakene er fattet i strid med forskriftens § 3. Retten antar at dette grunnlaget for ugyldighet vil reise spørsmål som ikke har særlig grenseflate mot spørsmålet om forskriftens ugyldighet, inkludert spørsmål om konsekvensen av eventuelle feil i det enkelte tilfellet jf. forvaltningsloven § 41. I tillegg vil det etter rettens syn kreves en del bevisføring rundt forhold som ikke angår staten eller forskriften.

Når det gjelder den faktiske siden av sakene ut over det som er nevnt i de to avsnittene over, viser retten til at kravet mot staten først og fremst er av rettslig karakter. Retten antar, basert på saksøkernes og statens prosesskriv, at det sentrale faktiske forholdet når det gjelder spørsmålet om forskriften er ugyldig, er hvordan det norske private barnehagesystemet, herunder finansieringssystemet, har blitt til. Når det gjelder kravene mot kommunene, er det i mye større grad faktiske uenigheter knyttet til kommunens systemer for tilskudd mm. Ulikhetene mellom kommunene vil igjen være av noe forskjellig karakter, fordi de ulike kommunene har ulike modeller for tilskudd og ulike beregninger og allokeringer av kostnader. En del bevis vil antakelig kunne være relevant for mer enn én sak, men retten legger til grunn at mye bevisføring vil være spesifikk for den enkelte kommune.

Retten mener altså at det er delvis sammenfall i de ulike sakene mellom noen av de faktiske og rettslige spørsmålene som reises, men også store forskjeller i rettslig vurderingstema og faktiske forhold knyttet til flere av saksøkernes påstandsgrunnlag.

Uansett mener retten at prosessøkonomiske hensyn taler imot felles behandling.

Retten er for det første enig med de saksøkte i at det fremstår lite hensiktsmessig å behandle spørsmålet om gyldigheten av hhv. forskriften og vedtakene samlet. Dette kan imidlertid alternativt avhjelpest ved å dele saken etter tvisteloven § 16-1 i stedet for å nekte kumulasjon, så retten legger ikke avgjørende vekt på dette.

Dersom sakene behandles samlet mener retten, litt avhengig av hvordan en forent sak hadde blitt lagt opp, at partsrepresentanter og prosessfullmektiger uansett ville måtte bruke mye tid på å følge deler av forhandlingene som ikke angår dem, samt følge opp prosesskriv, brev fra retten mm. utenfor hovedforhandling. Dette fremstår som lite prosessøkonomisk.

Når det gjelder prosessøkonomien knyttet til bevisføring, er det flere forhold som er relevante.

Saksøkerne har for det første anført at felles behandling er nødvendig for å sikre et fullstendig bevisbilde. Retten bemerker at selv om det er delvis sammenfall i de faktiske forholdene i sakene, er sakene reist som separate krav mot ulike rettssubjekter, på ulikt

rettslig grunnlag. Saksøkerne står fritt til å belyse det faktum de mener er relevant overfor den enkelte saksøkte innenfor reglene i tvisteloven femte del om bevis.

Saksøkerne har videre anført at dokumentasjon fra kommunene er relevant når kravet mot staten skal avgjøres. I tillegg til anførselen som er behandlet i avsnittet over, vil dette si at kommunene – selv om de ikke gjøres til parter i samme sak som staten – vil kunne bli møtt med begjæringer om bevis tilgang. Retten er enig i at det forhold at kommunene etter omstendighetene uansett kan bli nødt til å legge frem bevis for å belyse spørsmålet om forskriften er gyldig, kan tale for kumulasjon. I utgangspunktet blir det da et spørsmål om når – ikke om – kommunene må gjøre jobben med tanke på bevis tilgang. Imidlertid er det etter rettens syn grunn til å tro at eventuelle krav eller pålegg om bevis tilgang kan bli noe mindre omfattende i en sak som bare går mot staten, jf. bl.a. prinsippet om proporsjonalitet i bevisføringen etter tvisteloven § 21-8 jf. § 26-5 tredje ledd, samt kravet til relevans etter tvisteloven § 21-7 første ledd. Retten kan vanskelig se at det vil være nødvendig å gjennomgå samtlige vedtak de tre siste årene for de fire kommunene for å vurdere forskriftens gyldighet.

Dersom retten kommer til at forskriften er ugyldig, vil det – avhengig av hva saksøkerne foretar seg – kunne ende opp med at dokumentasjon som allerede er gjennomgått i saken mot staten for Oslo tingrett, gjennomgås fire ganger til i fire separate saker. Dette fremstår lite prosessøkonomisk, men heller ikke dette er tilstrekkelig til at retten vil tillate kumulasjon. For det første er det en mulighet for at retten kommer til at forskriften er gyldig. I så fall faller argumentet langt på vei bort. Uansett vil dokumentasjon som belyser hvordan forskriften anvendes i kommunene kunne begrenses i lys av proporsjonalitetsprinsippet i saken mot staten, jf. avsnittet over og det faktum at uenigheten når det gjelder forskriften først og fremst er av rettslig karakter.

En avgjørelse i saken mot staten vil etter rettens syn, uavhengig av utfallet, rede grunnen for å spisse både den rettslige og faktiske siden av sakene mot kommunene. Disse forholdene er etter rettens syn tilstrekkelig til å veie opp for argumentet om dobbeltbehandling. Noe dobbeltbehandling vil det imidlertid bli, det er et utslag av at sakene mot de fire kommunene og staten har grenseflater, slik retten har lagt til grunn over, og reglene om fri bevisførsel. Retten mener uansett at noe dobbeltbehandling er mer hensiktsmessig enn å trekke Malvik og deres ca. seks enkeltvedtak gjennom en full, felles hovedforhandling i Oslo tingrett.

Når retten nekter et krav behandlet, jf. tvisteloven § 15-2 fjerde ledd, må det sendes inn begjæring om fortsatt behandling for hvert enkelt krav. Retten bemerker at dette i seg selv medfører økte kostnader, og isolert sett leder til dårligere prosessøkonomi totalt sett. Imidlertid mener retten at dette klart veies opp av at sakene kan behandles på en mer effektiv måte, etter avklaring av om forskriften er ugyldig, ved de saksøktes vernetting etter tvisteloven.

Fastsettelsesdom for erstatningsansvar grunnet ugyldighet er formelt gjort til gjenstand for rettens avgjørelse slik saken står nå, jf. den reviderte påstanden i saksøkernes prosesskriv av hhv. 30. desember 2022 og 27. januar 2023, jf. tvisteloven § 11-2. Retten bemerker at dersom dette skal behandles i samme sak som kravene om ugyldighet, så er dette et svært viktig argument mot felles behandling. Spørsmålet om vedtakenes rettsstrid, jf. Bergen kommunes anførsel om at vedtakene kan være gyldige selv om forskriften er ugyldig, og ansvarsgrunnlag vil kreve en relativt utførlig behandling av det enkelte vedtak. Flere av de saksøkte har innvendinger til hvordan erstatningskravene er fremmet i saken, og spørsmålet om erstatning har vært viet svært liten oppmerksomhet i saksforberedelsen. Retten legger derfor ikke avgjørende vekt på dette nå, men nøyer seg må å bemerke at det fremstår svært lite hensiktsmessig om spørsmålet om erstatningsplikt for staten og de fire kommunene skal behandles i samme sak.

Retten mener etter dette at hensynet til prosessøkonomi, sett i sammenheng med faktisk og rettslig sammenfall mellom sakene, taler for at sakene ikke behandles samlet.

Retten bemerker at det kan fremstå som at felles behandling, men med påfølgende deling av forhandlingene og pådømmelsen slik at kravet mot staten avgjøres først, kan avhjelpe noen av de innvendingene de saksøkte har hatt mot kumulasjon. Retten er enig i at enkelte innvendinger kan ivaretas ved en slik fremgangsmåte, men det fremstår som et mindre hensiktsmessig alternativ enn å nekte kumulasjon.

Det er også et spørsmål om sakene mot de fire kommunene skal behandles samlet, selv om disse ikke behandles sammen med saken mot staten. Retten viser til at de samme hensynene gjør seg gjeldende her. For eksempel har Drammen kommune en toleddet tilskuddsprosess, med månedlige vedtak. Oslo kommune har ulik beregningsmåte for støtte- og fellestjenester mellom bydelene. Beregningen av egne kostnader varierer etter rettens syn mye mellom kommunene. Det fremstår derfor ikke hensiktsmessig å behandle sakene mot kommunene samlet, og retten mener det fremstår mer hensiktsmessig å behandle disse sakene tilsvarende som øvrige lignende saker som verserer rundt om i landet. Disse sakene er etter det retten kjenner til anlagt ved kommunenes alminnelige verneting, og deretter stanset i påvente av gyldighetsprøvingen av forskriften.

Samlet mener retten dermed at det ikke fremstår hensiktsmessig å behandle noen av sakene samlet.

Konklusjon og veien videre

Retten har dermed kommet til at sakene ikke skal behandles samlet. På bakgrunn av de saksøktes påstandsgrunnlag og argumentasjon, blant annet knyttet til hensiktsmessigheten av at kravet mot staten avgjøres først og det faktum at staten er en av to saksøkte med

alminnelig verneting i Oslo tingrett, legger retten til grunn at det er mest praktisk å anse kravene mot staten som «hovedsaken», selv om staten er oppgitt som saksøkte nr. 5 i stevningen.

Det vil si at kravene mot staten knyttet til forskriftens gyldighet og erstatning, slik dette er beskrevet i stevningen, senere prosesskriv og konkretisert i påstanden i prosesskrivet av 30. desember 2022, behandles av Oslo tingrett i sak nr. 22-185937TVI/TOSL/07.

Det vil videre si at kravene mot de fire kommunene blir «nektet behandlet i saken» jf. tvisteloven § 15-2 fjerde ledd jf. 15-1 fjerde ledd. Etter denne bestemmelsen må det fremsettes begjæring om å behandle de kravene som er nektet kumulert som egne saker, og retten skal sette en frist for slik begjæring. Fristen for å begjære et krav behandlet som egen sak settes til **1. september 2023**.

Konsekvensen av at kumulasjon nektes, er at Oslo tingrett ikke har stedlig domsmyndighet over kravene mot Malvik, Bergen og Drammen kommune, jf. tvisteloven § 4-4 fjerde ledd annen setning. Retten legger dermed til grunn at begjæring om at krav mot en kommune skal behandles som egen sak, rettes til Oslo tingrett først, og at retten deretter overfører sakene til kommunenes respektive hjemting, jf. tvisteloven § 4-7 jf. § 4-4.

Det må også sendes inn begjæring dersom kravet mot Oslo kommune skal behandles som egen sak, selv om Oslo tingrett er kommunens hjemting, sml. ordlyden i § 15-1 fjerde ledd og henvisningen til at tvisteloven «§ 4-7 får tilsvarende anvendelse». Retten bemerker at dersom det fremsettes slik begjæring, fremstår det hensiktsmessig at saken mot Oslo kommune stanses inntil spørsmålet om forskriftens gyldighet er rettskraftig avgjort, slik dette er gjort for øvrige tvister rundt om i andre tingretter.

Spørsmål om stansing etter tvisteloven § 16-18 første eller annet ledd (jf. Rt-2013-1658 avsnitt 16) avgjøres etter eventuell begjæring om fortsatt behandling og eventuell overføring til annen domstol.

Dersom saksøkerne ikke begjærer et krav behandlet som egen sak, er konsekvensen at søksmålene mot kommunene heves, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) s. 419.

I og med at sakene ikke behandles samlet, er det etter rettens syn ikke nødvendig å vurdere om forhandlingene eller pådømmelsen, når det gjelder kravet mot staten, skal deles etter tvisteloven § 16-1.

Provokasjoner

Frist for å etterkomme saksøkers provokasjoner fremsatt mot de fire saksøkte kommunene, er det hensiktsmessig å først sette når det er avklart om saksøker begjærer sakene behandlet som egne saker, dvs. etter 1. september 2023.

Retten finner det videre hensiktsmessig at det etter 1. september avholdes et planmøte med saksøkerne, staten og Oslo kommune, for å drøfte den videre fremdriften av saken. Herunder spørsmålet om stansing, frist for provokasjoner, tidspunkt for hovedforhandling mm. Retten vil komme tilbake med berømmelse av dette. Om saksøker ikke begjærer saken mot Oslo kommune behandlet som egen sak, er det ikke nødvendig at Oslo kommunes prosessfullmektig deltar i planmøtet.

SLUTNING

Oslo kommune, Malvik kommune, Bergen kommune og Drammen kommune kan ikke saksøkes sammen med staten i sak 22-185937TVI-TOSL/07, jf. tvisteloven § 15-2 første ledd.

Kravene mot henholdsvis Oslo kommune, Malvik kommune, Bergen kommune og Drammen kommune kan behandles som egne saker dersom saksøkerne har sendt begjæring om dette til Oslo tingrett innen **1. september 2023**, jf. tvisteloven § 15-2 fjerde ledd jf. tvisteloven § 15-1 fjerde ledd.

Retten hevet

Steinar Backe

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klar sannsynlighetsovervekt for at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.